

• FØROYA • SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 14.	Lýsingaprisur fyri min. 12 oyru á 1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu	Leygardagin 7. april 1945.	Bladid verður bílagt á posthúsinum, og kostar kr. 2.00 + porto um fjórðingsárið	19. árg.
---------	--	----------------------------	---	----------

Prístalið.

Vit segdu frá í síðsta blaði, at pristalið var útroknað til 286. Tað var tað eisini; men umaftur roknað er tað 284, sum skuldi verið tað galdandi pristalið frá 1. april.

Um pristalið stóð hesa ferð eitt eljustríð. Umboðsmennirnir fyri arbeiðararnar kravdu postin «Bølg», ið hevur staðið frystur fastur á 600 kr. síðan 1941, hækkaðan í mun til pristalshækkanina. 4 limir av pristalsnevndini atkvøddu fyri at seta henda post til 1160 kr., 1 limur vildi væl vera við til hesa hækkan men helt, at hon átti at verða gjørd í tveimum stigum, og skjeyt uppá at hækka hann til 900 kr. Hinir 3 limirnir vildu ikki ganga við til nakra hækkan. Skattur varð eisini hækkaður nekur stig av tí, hann hesa ferð varð tikin eftir miðalskattinum fyri allar Føroyar, meðan hann áður hevur verið roknaður eftir miðal skattinum í Tórshavn.

Pristalsnevndin vildi tó ikki kunna gera pristalið fyri ein landsnevndin hevði tikið støðu til tað.

Miðvikudagin kom landsnevndin til fundar um pristalið. Fólkaflokksmenn (Th. Petersen og P. Petersen) vildu yvirheva ikki taka nakra støðu ella seta nakkað uppskot fram. Fyri teimum mátti alt arbeidi verða steðgað, ella hvat annars kundi henda. Hetta var ikki annað enn menn kundu vænta frá teirri síðuni, so hetta ger okkum ikki størvegis bilnar. Th. Petersens orð um, at arbeiðarin í Føroyum hevur fingið fullan dekning fyri pristalshækkanina, standa uppá prenti lægtisálit, og tey rongjast ikki. Fyri alt í verðini ráddi um at fáa J. P. Henriksen, ið metti fyri P. M. Dam, út av landsnevndarfundi, tí hann ikki var valdur tiltaksmaður. Hetta var høvudsíðisevni fólkaflokksins á hesum fundi; men tá tað ikki eydnaðist, uggaði harra Petersen seg við at fáa tiltætt fundarbókini eina sprottest móti, at J. P. Henriksen metti fyri Dam.

Sambandsflokkurin tók ta støðu, at henda hækkan av pristalinum striddi móti lógini um pris- og lønstæð og atkvøddi fyri at seta pristalið til 265, sum ein minni lutt av pristalsnevndini hevði hildið uppá.

Aftur her hevur 20-mannaveldið sýnt sína stóru vælvild móti arbeiðarafjældini.

Einars J. P. Henriksen bardist

fyri at veita arbeiðarunum tann rætti teir høvdu vunnid við pristalsútrokningini fyri april fjórðingsár.

Landsnevndin kom ikki til nakkað úrslit. Einasta uppskot, ið hon kundi fáa samtykt, var at senda málið aftur til pristalsráðið. Eitt neyðarsligt úrslit!

Í pristalsnevndini hendi nú tað merkliga, at 6 av teim 8 limunum atkvøddu fyri at kunngerast pristalið 284 sum galdandi frá 1. april.

Nú skuldi alt verið í lagi, sum maðurin segði. Men so er ikki. Einki pristal varð kunngjørt í gjár. Landsnevndin var boðað at koma saman aftur í gjárkvøldið at viðgera pristalið og tær lógir, ið binda tað. Jú, «her er stuttligt at liva í Føroyum», sum skaldið kvæð á sinni. Hvi var landsnevndin so jánkallig einki at gera við tað mál, hon var komin saman til at taka støðu til. Nú er hon ið hynsu er bundin av einum enn sterri meirluta fyri pristalshækkanini. Og eitt kann landsnevndin gera sær greitt: Arbeiðsmenn hava kent sviðan av einum alt ov lágum pristali, so teir skulu nokk merkja sær, hvussu landsnevndin handfer málið.

At standa búgvín.

At ein umskipan verður, hvør ivast í tí! Ja, hvør ivast í at tað verður ein stór og grundbroytandi umskipan aftaná kriggið!

Allir menn, ið tala í útvarpinum, og sum fæst við stjórnaviðurskipti, boða frá hesi umskipan.

Men hava nú allir Føroyingar ásaðnað, at ein tilsk umskipan má koma? Hava teir, sum maðurin segði, grivið sína gomlu av øllum heiminum fordømdu samfelagsstøðu og eru teir vorðnir samdir við seg sjálvan at vera við til at skipa so fyrri, at tann nýggja skipanin kann verða øllum fólkinum til mesta gagn og signing?

Ja, hava teir gjørt seg út til at taka imóti tí nýggja?

So ilt tað ger okkum at neyðast at viðganga, at so er ikki og minni enn so.

Tað er ein hópur av Føroyingum, kanska enn tann størsti parturin, sum gengur og dugar uppá, at alt verður so vist aftur at falla í tað gamla privatkapitalistiska stjórnlagið. Ikki minni enn 20 av 25 tingmonnum sýntust í fjør

at vera av hesi áskoðan. Og teir skikkaðu sær hareftir.

Næstan hvørt tað einasta uppskot, ið er komið fram á tingi fyri at gera okkum Føroyingar búnar og fyrireikaðar at taka imóti og við teirri nýggju skipanini, ið má koma, um ikki land okkara skal fara til grundar, varð felt, jarðlagt.

Hin nýggja tíðin krevur eina heilt aðra og tryggari sociala for-sorg enn vit hava her á landi í dag.

Javnaðarmenn hava sett fram uppskot, ið miða imóti at fylgja tíðarinnar socialu krevum — men tey vórðu feld av 20-mannaveldinum.

Hin nýggja tíðin krevur, at landið, teir við ábyrgdini fyri og álitinum frá øllum fólkinum, skal tryggja hvørjum manni og hvørjari kvinnu, ið hava hug til arbeiðis, arbeiði.

Javnaðarmenn settu fram á tingi uppskot um eina figgjarlaga umskipan, ið verunliga kundi tryggja hvørjum einasta arbeiðsfósum Føroyingi, manni sum kvinnu, arbeiði — men 20-mannaveldið á tingi feldi hesi uppskot. Tí má nú í dag ein streymur av arbeiðsleysum Føroyingum flýggja av landinum fyri at leita sær vinnu aðra staðni.

Hin nýggja tíðin krevur, at viðurskiptini, sum í dag stjórnarlaga sæð liggja flect, megu verða greidd, so Danir og Føroyingar kunnu finnst sum brøður og vinna saman sum brøður.

Javnaðarmenn settu fram eitt stjórnskipanaruppskot, ið kundi, um tað var samtykt, greitt allar trætur millum Føroyingar og Danir — men eisini tað varð felt av 20-mannaveldinum.

Ein nýggja tíð er í durunum. Hann, ið skilir hana, ger seg út at taka imóti henni, hann verður eisini at kunna vinna sær eina framtíð uttan trot og økonomiskt sakn. Tí nóg mikið er til fyrri øll, um vit bara verða samd um at gera sum mest burtur úr tí tilfari sum land og hav okkara goymir.

Men hann, ið ikki skilir ta nýggju tíðina, hennara krev og trevri, hann verður eftirbátur, hann verður fyri bæði troti og økonomiskum sakn.

Føroya fiskimaður og Føroya arbeiðsmaður so væl sum ein og hvør framburðsfúsur og festurlandskærrur maður og kvinna skulu vita, at einasti farbarur vegur til at koma

at standa fyrireikaður og dubbaður til at taka imóti og við teirri nýggju tíðini er at seta afturbaldis-flokkarnar út av tingi og geva socialistunum ein stóran og reinan meirluta.

Tá og tályrstani vilja Føroyingar koma at ganga í stigi við okkara grannatjóðir, í samvinnu og brøðralagi við teimum kunnu vit vinna yvir arbeiðsloysinum, sum nú ræður á okkara oyggjum, vinna yvir troti og sakni, vinna til hægri and- og figgjarmenning.

Hvar ber leiðin?

Tá ið Bartalsmessuvælið fór fram í Føroyum, var eisini val í Australi.

Úrslitið var ójævnt.

Her vóru menn so illa at sær komnir, at bæði fiskimenn og arbeiðsmenn fylktust um sínar nátturligu mótsæðumenn, pengamenninar, teir ið miða imóti at verða ríkir uttan mun til, hvat ið arbeiðsmaðurin og fiskimaðurin fær.

Í hóptali valdu arbeiðsmenn og fiskimenn fólkaflokksmenninar, teir ið hava fylkt seg fyri at kvala arbeiðararersluna, socialismuna.

So lægið, so ófatiliga lægið kunnu menn handla, so stíkk imóti sínum egnu interessum.

Men sára nú mangir fiskimenn iðra seg yvir gerð sína, ógerð sína. Allir teir, ið nú kroystast farleysir á landi. Allir hesir rópa vei veyr fólkaflokkin, ið teir lótu fáa álit sitt, rópa vei, tí hesin flokkur hevur svikið so eiggiliga, tá ið hann var við — saman við sambandsmonnum — at fella javnaðarmanna fullfiggjada uppskot, ið innan 5 ár kundu veita okkara fiskimonnum nóg nøgv fer til arbeiðis á sjónum, og sum vildi heilt umskipa okkara traðarbrúk og landbrúk í síni heild til at givið margfult meiri enn nú.

Neyðar fiskimenn, neyðar føroysku fiskimenn og arbeiðsmenn, ið altíð lata seg villeiða av afturbaldismonnum og sum ikki duga at fylgja lagsbrøðrum sínum í útheiminum, læra av teimum at fylkja seg um socialismuna, um sín egna politikk.

Skal tað verunliga verða so galtið, at feldin í Føroyum ikki kann vakna til meðvitandi friger-ingarstríð, fyrr enn svelturin er gestur víða hvar um landið.

Arbeiðarafjældin í Australi